

Nr 145.

Godkänd av första kammaren den 4 maj 1929.

Godkänd av andra kammaren den 4 maj 1929.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till folkskoleseminarierna jämte i ämnet väckta motioner, dels ock vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till småskoleseminarierna jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 73.)

Till Konungen.

1:o). I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1929/1930 har Eders Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, med åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, punkten 179, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående vissa anslag till folkskoleseminarierna, beräkna dels den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Folkskoleseminarierna till oförändrat belopp 1,804,000 kronor, dels en minskning av den i samma anslag ingående posten: Stipendier för elever vid folkskoleseminarier, nu 217,500 kronor, med 17,500 kronor till 200,000 kronor, dels ock till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier ävensom av en preparandkurs vid folkskoleseminariet i Luleå för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 59,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 15 februari 1929 dagtecknad proposition, nr 121, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att dels besluta, att folkskoleseminariet i Strängnäs skall från och med läsåret 1929/1930 successivt nedläggas ävensom att efter ut-

Inskränkningar i folkskoleseminariorganisationen jämte fyra i ämnet väckta motioner.

gången av samma läsår folkskoleseminariet i Luleå skall vara anordnat såsom ett enkelseminarium, dels minska den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Folkskoleseminarierna, nu 1,804,000 kronor, med 34,000 kronor till 1,770,000 kronor, dels minska den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Stipendier för elever vid folkskoleseminarier, nu 217,500 kronor, med 17,500 kronor till 200,000 kronor, dels, vid bifall härtill, minska det gemensamma ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, nu 2,021,500 kronor, med 51,500 kronor till 1,970,000 kronor, dels ock till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier ävensom av en preparandkurs vid folkskoleseminariet i Luleå anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 59,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels en motion (I: 254), däri hemställts, att riksdagen måtte dels besluta, att folkskoleseminarierna i Strängnäs och Skara skola från och med läsåret 1929/1930 successivt nedläggas ävensom att efter utgången av samma läsår folkskoleseminariet i Luleå skall vara anordnat som ett enkelseminarium, dels ock i övrigt besluta i överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag;

dels två likalydande motioner (I: 259 och II: 401), vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Eders Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser nedläggande av folkskoleseminariet i Strängnäs;

dels ock en motion (II: 398), vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Eders Kungl. Maj:ts i proposition nr 121 gjorda framställning om att efter utgången av läsåret 1929/1930 förändra folkskoleseminariet i Luleå från ett dubbelseminarium till ett enkelseminarium.

Riksdagen finner den föreliggande utredningen klart giva vid handen, att den nuvarande seminarieorganisationen är avsevärt större än som kan anses erforderligt med hänsyn till föreliggande och för en överskådlig framtid beräkneligt behov. Berörda organisation inrymmer 25 avgångsklasser, och de lokala anordningarna äro vidtagna med utgångspunkt från ett elevantal av högst 30 i varje klass. Utbildningskapaciteten är alltså 750 lärare årligen. Denna kapacitet är dock sedan flera år ej utnyttjad mer än till något över hälften, och enligt skolöverstyrelsens uppskattning av det framtida normala lärarbehovet skulle den icke komma att tagas i anspråk mer än till ungefär tre fjärdedelar, i det att 575 lärare årligen skulle vara behöfliga. Då man betänker de betydande summor, staten nedlagt på anskaffande av ändamålsenliga lokaler för dessa seminarier och de avsevärda kostnaderna för seminariernas drift, framstår med skärpa det slöseri med statsmedel, som ligger i att fortfarande uppehålla denna organisation i obesuren omfattning.

Man kan visserligen invända, att de gjorda beräkningarna angående det framtida konstanta lärarbehovet i mycket bygga på sannolikhetskalkyler,

och att det måhända kan komma att framdeles visa sig, att man räknat för lågt. Riksdagen håller väl före, att någon fara för att så skulle bliva fallet icke föreligger, utan att man snarare kan vänta, att genom kommunikationernas utveckling och en ökad samverkan mellan närliggande kommuner vid lösningen av skolorganisatoriska spörsmål en minskning av lärarantalet skall möjliggöras i sådan utsträckning, att de uppgjorda kalkylerna rörande lärarbehovet skola visa sig för höga. Men även om utvecklingen tilläventyrs skulle gå i en motsatt riktning och lärarbehovet alltså komma att något överstiga den av överstyrelsen angivna och till grund för Eders Kungl. Maj:ts förslag liggande siffran, bör dock en sådan eventualitet icke avskräcka från att anpassa seminarieorganisationen efter vad som nu kan bedömas utgöra det normala årsbehovet, ty en i framtiden konstaterad lärarbrist kan utan större svårigheter på ett effektivt och snabbt sätt fyllas genom tillfälligt upprättade studentklasser.

Riksdagen delar alltså departementschefens uppfattning, att en definitiv inskränkning av seminarieorganisationen bör vidtagas. Då det gäller frågan om i vilken utsträckning en dylik beskärning skall äga rum, har departementschefen i likhet med skolöverstyrelsen stannat vid att föreslå indragning av två avgångsklasser, varigenom avgångsklassernas antal nedbringas från 25 till 23. Departementschefen har därvid utgått från att elevantalet per klass skulle normalt utgöra 25, vilken siffra överstyrelsen av pedagogiska skäl ansett önskvärd.

Riksdagen kan för sin del icke finna tillräckliga skäl vara anförda för en sänkning av klassnumerären från nuvarande 30 så långt som till 25. Någon minskning av elevantalet i klasserna kan dock vara befogad, särskilt med hänsyn till de praktiska undervisningsövningarna, och riksdagen anser, att man lämpligen kan räkna med ett elevantal av omkring 28 per klass. Med denna utgångspunkt blir det tydligen möjligt att ytterligare minska antalet avgångsklasser utöver av Eders Kungl. Maj:t föreslagna 2. Riksdagen återkommer till frågan längre fram i denna skrivelse.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle indragningsåtgärderna drabba seminariet i Strängnäs och parallellavdelningen vid folkskoleseminariet i Luleå.

Vad då först angår Strängnässeminariet, har riksdagen funnit de skäl, som anförts för nedläggande av detta seminarium, bärande. I denna del av landet ligga folkskoleseminarierna relativt tätt, varför några större olägenheter genom seminariets indragning icke kunna sägas tillskyndas den ungdom, som i berörda trakter önskar vinna utbildning för folkskollärarybanan. De krav, som från Strängnäs stad och vissa lärare vid seminariet framförts på ersättning för mistade skatteinkomster, respektive förluster vid fastighetsförsäljningar, anser riksdagen, i likhet med departementschefen och på av honom anförda grunder, icke böra vinna beaktande. Vad beträffar Strängnässeminariets tomtfråga, förutsätter riksdagen, att härom en för båda parterna, staten och Strängnäs stad, fördelaktig överenskommelse skall kunna träffas.

Såsom departementschefen framhållit, blir emellertid denna fråga icke aktuell förrän år 1932, då seminariets avveckling kommer att vara slutförd, varför något slutligt ståndpunkttagande i denna sak från riksdagens sida icke nu är påkallat. Riksdagen ansluter sig alltså till Eders Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del, varav följer, att riksdagen ansett motionerna I: 259 och II: 401 böra avslås.

Vidkommande åter förslaget att nedlägga parallellavdelningen i Luleå måste riksdagen ställa sig betänksam mot att en sådan åtgärd nu vidtages. Skolöverstyrelsen väckte denna tanke första gången år 1927 och hade då trots sig finna, att produktionen av lärare från Norrlandsseminarierna översteg behovet av lärare i denna del av Sverige. Det var uteslutande av detta skäl, som överstyrelsen fann sig hava anledning att hemställa om parallellavdelningens nedläggande. Sedermera verkställda undersökningar hava emellertid visat, att någon arbetslöshet bland de nyutexaminerade lärarna i Norrland praktiskt taget icke förefinnes, under det att det visat sig föreligga avsevärda svårigheter att placera de från seminarierna i rikets sydliga delar utgångna eleverna. Likväl har överstyrelsen vidhållit sitt förslag om parallellavdelningens indragning. Riksdagen har icke kunnat finna, att för närvarande några giltiga skäl föreligga för en dylik åtgärd. Norrland är ju i det hela icke särskilt gynnat med bildningsinstitutioner, och redan på denna grund synes det riksdagen, att man bör iakttaga varsamhet, när det gäller att beröva denna landsända något av vad den i sådant hänseende redan åtnjuter. Men man får också beakta, att Norrland synes vara statt i en mycket kraftig materiell utveckling, bland annat karakteriserad genom en fortgående uppväxt av nya samhällen, och till detta förhållande är det nödvändigt att taga hänsyn vid prövning av den nu föreliggande frågan. Riksdagen kan därför icke för sin del godtaga förslaget om nedläggande av ifrågavarande parallellavdelning från och med läsåret 1929/1930, utan anser, att denna fråga tills vidare bör hållas öppen. Härmed vill riksdagen icke hava sagt, att riksdagen under alla förhållanden anser uteslutet, att ett nedläggande av parallellavdelningen kan komma att befinnas påkallat och lämpligt. Måhända kan emellertid i stället en indragning av seminariet i Härnösand ifrågasättas. Spörsmålet om en minskning av antalet seminarier i Norrland bör enligt riksdagens mening göras till föremål för förnyat övervägande i samband med den utredning rörande ytterligare beskärningar av seminarieorganisationen, som riksdagen anser önskvärd och varom riksdagen här nedan skall närmare yttra sig. Av vad riksdagen nu anfört framgår, att riksdagen bifaller det i ovanberörda motion II: 398 gjorda yrkandet om avslag å Eders Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

I motionen I: 254 har yrkats, att riksdagen måtte besluta att nedlägga ej allenast seminariet i Strängnäs och parallellavdelningen i Luleå utan även seminariet i Skara. Motionären anser, att, även om beräkningarna angående lärarbehovet ej äro för höga, ytterligare ett enkelseminarium,

utöver de av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatta, kan indragas, varvid han särskilt pekar på de tilltänkta kurserna för utbildning av småskolläraryrket till folkskolläraryrket, vilka, om de komme till stånd, ju skulle ersätta ett enkelseminarium. För ett nedläggande av Skaraseminariet talar enligt motionärens mening därvarande lokalers bristfälliga beskaffenhet, som, därest seminariet bibehålles, om några år måste framtvunga kostsamma nybyggnadsarbeten.

Riksdagen vill icke bestrida, att vissa skäl kunna anföras för ett nedläggande av seminariet i Skara. De betänkligheter, som framförts häremot av det skälet, att en sådan åtgärd skulle beröva den kvinnliga ungdomen i Väst-Sverige utbildningsmöjligheter på folkskolläraryrket eller väsentligt försvåra dessa, har riksdagen ej kunnat finna övertygande. Det synes nämligen ej vara nöjaktigt utrett och klarlagt, att icke Göteborgsseminariet skulle kunna omändras till ett samseminarium. Men då frågan om Skaraseminariets nedläggande och därmed i samband stående frågor synas tarva närmare överbäggande, har riksdagen ansett sig icke kunna på grundval av enskild motion nu fatta beslut härom.

Riksdagen har emellertid ovan såsom sin mening framhållit, att indragningsåtgärderna icke synas böra stanna vid en beskärning av organisationen allenast i den omfattning, Eders Kungl. Maj:t nu ifrågasatt. Under alla förhållanden är det nödvändigt att möjligheterna till ytterligare begränsningar bliva närmare utredda. Utan att nu vilja taga ståndpunkt i denna fråga anser sig riksdagen böra fästa uppmärksamhet på, att särskilt södra Sverige synes rikligt försett med seminarieanläggningar. I äldre tider med ett mindre utvecklat kommunikationsväsende kunde en sådan förläggning av seminarierna motiveras med hänsyn till önskvärdheten av att eleverna ej skulle tvingas att underkasta sig några längre resor för att nå seminarieorten, men numera föreligger ej samma behov av utbildningsverksamhetens splittring på ett flertal orter. Vidare bör uppmärksammas, att ett par av de i denna del av landet belägna seminarierna, nämligen i Landskrona och Kalmar, hava bristfälliga lokaler, ett förhållande, som, om dessa seminarier skola bibehållas, inom en ej alltför avlägsen framtid torde komma att åsamka staten betydande utgifter för anskaffande av nya lokaler. Riksdagen avser med dessa påpekanden att framhålla, att en blivande utredning rörande ytterligare inskränkningar i seminarieorganisationen synes hava särskilda skäl att — utom det att frågorna om nedläggande av seminariet i Skara och begränsning av seminarieutbildningen i Norrland göras till föremål för förnyad prövning — jämväl beakta möjligheten av att genom indragning av seminarierna i Landskrona och Kalmar koncentrera seminarieorganisationen i södra Sverige till ett färre antal läroanstalter och därigenom nedbringa statens utgifter för ifrågasatt utbildningsverksamhet. Såväl seminariet i Skara som seminarierna i Landskrona och Kalmar äro avsedda för utbildning av kvinnliga lärare. Riksdagen utgår naturligtvis från att, om nämnda seminarier skulle nedläggas, sådana anordningar träffas, att den hittillsvarande

proportionen mellan manliga och kvinnliga lärare upprätthålles. Givetvis förbiser riksdagen icke, att även andra utvägar till beskränningar av seminarieorganisationen än de nu angivna kunna tänkas och visa sig lika framkomliga; härom får den blivande utredningen, som riksdagen förutsätter kommer att bliva så grundlig och allsidig som möjligt, giva besked.

Av såväl skolöverstyrelsen som departementschefen har framhållits, huru som spörsmålet om folkskoleseminariernas organisation och frågan om småskolläroverutbildningens förstatligande äga ett mycket nära samband med varandra. Enligt riksdagens mening är det i hög grad angeläget, att den blivande utredningen rörande ytterligare inskränkningar med avseende å seminarierna för folkskolläroverutbildningen sker under hänsyntagande till en eventuell statlig organisation av småskolläroverutbildningen, så att dessa båda frågor icke behandlas och prövas var för sig utan såsom — vad de i själva verket äro — ett enda sammanhängande spörsmål om statens anordningar för utbildning av lärare för folkundervisningsväsendet. Härigenom torde det bliva möjligt att särskilt beträffande lokalfrågorna vinna den mest praktiska och för staten minst kostsamma lösningen av berörda organisationsfrågor.

Riksdagen anser icke nödigt, att göra särskild framställning om föranstaltande av den utredning rörande ytterligare seminarieinskränkningar, varom ovan talats. Riksdagen utgår nämligen från att Eders Kungl. Maj:t skall även därför utan ägna saken sin uppmärksamhet och vidtaga erforderliga åtgärder samt därvid beakta de här av riksdagen framförda synpunkterna.

I fråga om beräkningen av anslagsbehovet, såvitt angår den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Folkskoleseminarierna, kommer, med den ståndpunkt, riksdagen intagit till frågan om parallellavdelningen i Luleå, besparingarna för budgetåret 1929/1930 att inskränkas till det för seminariet i Strängnäs beräknade beloppet av 5,800 kronor. Någon anledning att med hänsyn härtill frågå Eders Kungl. Maj:ts förslag rörande beloppet av nämnda anslagspost för budgetåret 1929/1930 — anslagsposten skulle sänkas från 1,804,000 kronor med 34,000 kronor till 1,770,000 kronor — torde icke föreligga, då reservationer finnas till så stort belopp, att man med visshet kan förutsätta, att sistnämnda summa jämte reservationerna skola vara tillräckliga för sitt ändamål. I detta sammanhang vill riksdagen, med anledning av ett uttalande av departementschefen angående upphävande, åtminstone i viss utsträckning, av den hittills tillämpade vakanssättningen av lediga tjänster vid folkskoleseminarierna, såsom sin mening framhålla, att, så länge ännu organisationsfrågan är svävande, det icke torde vara tillräddigt att annat än i särskilda fall avvika från det sålunda tillämpade systemet.

Slutligen får riksdagen, med avseende å seminarieutbildningens omfattning under budgetåret 1929/1930, framhålla, att vad riksdagen i det föregående anfört beträffande antalet elever per klass givetvis icke bör uppfattas så, att

ej, liksom hittills, erforderliga tillfälliga begränsningsåtgärder även i detta hänseende vidtagas, i den mån sådana kunna anses behövliga för att anpassa utexaminationen efter det beräknade lärarbehovet under läsåret 1933/1934, samt vidare, att riksdagens ställning till frågan om parallellavdelningen i Luleå icke innebär, att ej, om så befinner sig erforderligt, den första klassen i nämnda parallellavdelning må såsom en tillfällig begränsningsåtgärd indragas under budgetåret 1929/1930.

Förslaget om sänkning av den i det gemensamma ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten till stipendier för elever vid folkskoleseminarier från dess nuvarande belopp, 217,500 kronor, med 17,500 kronor till 200,000 kronor grundar sig på av skolöverstyrelsen framlagda beräkningar rörande elevantalet vid seminarierna, vilka beräkningar uppgjorts under förutsättning, att seminarieorganisationen under budgetåret 1929/1930 erhöle den omfattning, som av departementschefen förordats.

Riksdagen har i det föregående ställt sig avvisande mot Eders Kungl. Maj:ts förslag om indragning av parallellavdelningen i Luleå. Härav föranledes dock ingen ändring i beräkningarna av stipendieanslaget, då det torde få antagas, att på grund av nödvändigheten att under budgetåret 1929/1930 vidtaga tillfälliga begränsningsåtgärder elevantalet vid folkskoleseminarierna i allt fall icke kommer att överstiga det i Eders Kungl. Maj:ts förslag förutsatta. Ej heller i övrigt föranleda nämnda beräkningar någon erinran från riksdagens sida.

Till studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier ävensom en preparandkurs vid folkskoleseminariet i Luleå utgår för innevarande budgetår ett extra reservationsanslag av 55,000 kronor. För enahanda ändamål beräknas för budgetåret 1929/1930 ett belopp av i runt tal 69,000 kronor vara erforderligt. Med hänsyn till förefintliga reservationer å anslaget anses dock denna summa kunna nedsättas till 59,000 kronor. Beräkningarna äro uppgjorda under förutsättning, att seminarieverksamheten under budgetåret 1929/1930 erhåller den omfattning, departementschefen föreslagit, och i överensstämmelse med de grunder, efter vilka anslaget tidigare brukat utgå.

Då ifrågavarande beräkningar icke påverkas av den förut berörda avvikelserna från Eders Kungl. Maj:ts förslag rörande indragningsåtgärder och då riksdagen ej heller eljest har något att erinra mot nämnda beräkningar, har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande del.

Under åberopande av vad ovan anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen

I) med bifall härutinnan till Eders Kungl. Maj:ts förslag och en i ämnet väckt motion (I: 254) beslutat, att folkskoleseminariet i Strängnäs skall från och med läsåret 1929/1930 successivt nedläggas,

II) med bifall till en i ämnet väckt motion (II: 398) avslagit Eders

Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser folkskoleseminariets i Luleå anordnande såsom ett enkelseminarium,

III) med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag i de delar, som under I) och II) här ovan ej angivits,

dels minskat den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Folkskoleseminarierna, nu 1,804,000 kronor, med 34,000 kronor till 1,770,000 kronor,

dels minskat den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående posten: Stipendier för elever vid folkskoleseminarier, nu 217,500 kronor, med 17,500 kronor till 200,000 kronor,

dels minskat det gemensamma ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, nu 2,021,500 kronor, med 51,500 kronor till 1,970,000 kronor,

dels ock till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier ävensom av en preparandkurs vid folkskoleseminariet i Luleå anvisat för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 59,000 kronor.

Ordinarie
reservations-
anslaget till
statens små-
skolesemina-
rier jämte
tre i ämnet
väckta mo-
tioner.

2:o) I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkten 185 av det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att öka det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier, nu 140,000 kronor, med 10,000 kronor till 150,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, likalydande motioner (I: 134 och II: 124), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta,

att, under förutsättning att vederbörande landsting utan ersättning till statsverket överlämna till seminarierna hörande fast och lös egendom, från och med början av läsåret 1929/1930 övertaga landstingsseminarierna i Linköping, Jönköping, Växjö, Lund, Halmstad, Skara, Kristinehamn, Falun, Härnösand och Östersund;

att, under förutsättning att folkskoleseminariet i Strängnäs indrages, därstädes upprätta ett småskoleseminarium med två avdelningar å tid, som Eders Kungl. Maj:t bestämmer;

att nya elever icke höstterminen 1929 intagas vid seminarierna i Uppsala, Malmköping, Kristianstad, Uddevalla, Borås, Örebro, Västerås och Bollnäs;

att seminarieverksamheten med utgången av vårterminen 1929 skall nedläggas i Uppsala, Malmköping, Kristianstad, Uddevalla och Skellefteå samt med utgången av vårterminen 1930 vid seminarierna i Kalmar, Göteborg, Borås, Örebro, Västerås och Bollnäs;

att verksamheten vid de under avveckling stående seminarierna i Kalmar, Göteborg, Borås, Västerås och Bollnäs under budgetåret 1929/1930 skall tillgodoses ur det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till understöd åt små-

skoleseminarier och vid seminarierna i Strängnäs (eventuellt), Linköping, Jönköping, Växjö, Lund, Halmstad, Skara, Kristinehamn, Falun, Härnösand, Östersund, Lycksele, Murjek och Haparanda ur det nuvarande ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier;

att staten skall övertaga ansvaret för avlöningen åt de ordinarie lärare, vilka på grund av vissa småskoleseminariers nedläggande redan mistat eller komma att mista sina befattningar och överföras på landstingens övergångsstat, ävensom för dessa lärares pensionering; samt

att för de lärare, vilka under budgetåret 1929/1930 kunna komma att överföras på indragningsstat, avlöningsbidrag till landstingen skall utgå ur det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier.

Vidare har riksdagen i detta sammanhang till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion (II: 108), vari hemställts, bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte om möjligt för 1930 års riksdag framlägga förslag i frågan om statens fullständiga övertagande av småskoleseminarieundervisningen.

Eders Kungl. Maj:ts förslag innebär, att småskolläroverbyggnaden skulle under budgetåret 1929/1930 till sin organisation bibehållas oförändrad. Med utgångspunkt härifrån har beräkningen av anslagsbehovet skett.

Departementschefen har i statsrådsprotokollet berört frågan om statens övertagande av småskolläroverbyggnaden i dess helhet samt redogjort för de utredningar, som i detta ämne skett. Han framhåller, att frågan är av en synnerligen omfattande och svårlöst beskaffenhet samt kräver ytterligare utredning i olika hänseenden, såsom angående seminariernas antal och förläggning m. m., innan den kan underställas riksdagen. Särskilt svårlöst tedde sig, enligt departementschefens mening, spörsmålet om anskaffande av lokaler, emedan flertalet landsting och städer vägrat att utan ersättning överlåta sin för seminarieverksamheten avsedda egendom till statsverket. Departementschefen anser dock önskligt att komma till ett snart avgörande i saken.

Riksdagen inser till fullo de svårigheter, som äro förknippade med en lösning av ovanberörda organisationsfråga. Men å andra sidan måste riksdagen finna i hög grad angeläget, att ett avgörande, så snart sig göra låter, träffas i denna fråga, beträffande vilken riksdagen begärde utredning år 1923. Riksdagen anser det emellertid icke tillrädligt, att, på sätt i motionerna I: 134 och II: 124 yrkats, riksdagen nu skulle företaga ett dylikt avgörande, utan att de olika spörsmål blivit närmare utredda, beträffande vilka, enligt vad departementschefen framhållit, tvekan kan råda, och detta så mycket mindre, som ett ytterligare övervägande av frågan synes kunna leda till att, om ett statsövertagande befinnes böra komma till stånd, den blivande småskoleseminarieorganisationen skulle genom ytterligare minskning av antalet seminarier kunna ställa sig billigare än den av nämnda motionärer ifrågasatta. I detta sammanhang vill riksdagen erinra om vad riks-

dagen ovan under punkten 1 anført rörande angelägenheten av att nu förevarande organisationsfråga ställes i samband med en utredning rörande ytterligare begränsningar i folkskoleseminarieorganisationen. Vad riksdagen därutinnan framhållit, utgör ännu ett skäl att icke nu taga ståndpunkt till spørsmålet om småskoleseminariernas förstatligande. Vad lokalfrågan beträffar, vill riksdagen framhålla, att den ställning, landstingen hittills intagit, icke synes riksdagen böra utgöra något hinder för ett avgörande. Riksdagen utgår nämligen från att ett statens övertagande av den del av småskollärrarinneutbildning, som hittills påvilat landstingen och vissa städer, icke kommer att äga rum under annan förutsättning, än att landstingen och berörda städer kostnadsfritt och med full äganderätt till staten överlämna den för seminarieutbildningen använda fasta och lösa egendom, varav staten finner sig vara i behov. Riksdagen anser sig alltså icke kunna bifalla motionerna I: 134 och II: 124 men vill, på sätt i motionen II: 108, såvitt nu är i fråga, yrkats, hos Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t må, om möjligt till 1930 års riksdag, framlägga förslag i frågan, huruvida och i vilken utsträckning staten bör övertaga de av landstingen och vissa städer upprätthållna småskoleseminarierna.

Av vad riksdagen nu anført framgår, att riksdagen anser någon ändring i fråga om principerna för småskoleseminarieorganisationen icke böra äga rum under budgetåret 1929/1930. Riksdagen utgår alltså i detta hänseende från samma förutsättning som Eders Kungl. Maj:t. På grund härav och då riksdagen icke funnit något att erinra mot de framlagda beräkningarna rörande anslagsbehovet för de tre på ordinarie stat uppförda småskoleseminarierna under budgetåret 1929/1930, har riksdagen bifallit det av Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget.

Under återopande av vad sålunda anförts får riksdagen

dels anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag ökat det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier, nu 140,000 kronor, med 10,000 kronor till 150,000 kronor;

dels ock i anledning av ovanberörda motion (II: 108) anhålla, att Eders Kungl. Maj:t må, om möjligt till 1930 års riksdag, framlägga förslag i frågan, huruvida och i vilken utsträckning staten bör övertaga de av landstingen och vissa städer upprätthållna småskoleseminarierna.

Understöd åt
småskolese-
minarier
m. m.

3:o) I den till riksdagen den 4 januari 1929 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen att dels uppföra det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier med oförändrat belopp, 320,000 kronor, dels uppföra det ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt elever vid småskoleseminarier med oförändrat belopp, 72,000 kronor, dels ock (punkt 187 av det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för ovannämnda dag) ej mindre besluta, att tillfällig lö-

neföbättring för lärare vid småskoleseminarier, som inrättats av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, skall för budgetåret 1929/1930 utgå med $\frac{3}{4}$ av det belopp, som må tillkomma motsvarande lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor och vid statens småskoleseminarier, än även för sådant ändamål anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 49,000 kronor.

Riksdagen har icke något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag och får därför anmäla, att riksdagen

dels uppfört det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier med oförändrat belopp, 320,000 kronor,

dels uppfört det ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt elever vid småskoleseminarier med oförändrat belopp, 72,000 kronor,

dels beslutat, att tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, som inrättas av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, skall för budgetåret 1929/1930 utgå med $\frac{3}{4}$ av det belopp, som må tillkomma motsvarande lärare vid folkskoleseminariernas övningsskolor och vid statens småskoleseminarier,

dels ock för sistberörda ändamål anvisat för budgetåret 1929/1930 ett extra förslagsanslag av 49,000 kronor.

Stockholm den 4 maj 1929.

Med undersåtlig vördnad.
